

Rikosasian ratkaiseminen kirjallisessa menettelyssä

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon.

Tarkastuksessa havaittiin, että Helsingin kärjäoikeus oli 27.11.2020 asiassa R 20/7061 antamassaan tuomiossa nro 20/146559 tuominnut vastaajan törkeästä ampuma-aserikoksesta 5 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Tuomiosta ilmeni, että asia oli ratkaistu oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvun mukaisessa menettelyssä (kirjallinen menettely) pääkäsittelyä toimittamatta. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kirjallisessa menettelyssä ei saa kuitenkaan ratkaista asiaa, josta säädetty rangaistus on ankarampi kuin kaksi vuotta vankeutta. Törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomittava enimmäisrangaistus on neljä vuotta vankeutta.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut kärjätuomarina toiminut A on antanut menettelystään selvityksen. Helsingin kärjäoikeuden laamannilla ei ole ollut lisättävää A:n selvitykseen.

Käytössäni on ollut myös haastehakemus, syyttäjän kärjäoikeudelle toimittama KO info –asia-kirja sekä korkeimman oikeuden 22.2.2023 antama päätös [KKO 2023:13](#) asian kärjäoikeudessa ratkaisseen A:n tekemään hakemukseen tuomion purkamiseksi.

RATKAISU

Arviointi

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet, kuten käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, turvataan saman pykälän 2 momentin mukaan lailla.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan asia voidaan ratkaista pääkäsittelyä toimittamatta (kirjallinen menettely), jos mistään syyttäjän syytteessä tarkoitetusta yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Pykälän 2 momentin mukaan kirjallisessa menettelyssä rangaistukseksi ei voida tuomita ankarampaa rangaistusta kuin yhdeksän kuukautta vankeutta.

Asian ratkaiseminen pääkäsittelyä toimittamatta merkitsee, että rikosasian oikeudenkäynti ei ole julkinen eikä suullinen. Tämä on merkityksellistä oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä turvaavien perustuslain 21 §:n samoin kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan sekä kansainvälisyyttä koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimuksen) 14 artiklan kannalta ([PeVL 31/2005 vp](#)). Lainsäätäjä onkin rajannut kirjallisen menettelyn käyttöalaa siten, ettei törkeimpiä rikoksia voida käsitellä kirjallisessa menettelyssä.

Rikoslain 41 luvun 2 §:n mukaan törkeästä ampuma-aserikoksesta tekijä tuomitaan vähintään neljän kuukauden ja enintään neljän vuoden vankeuteen.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Selvityksessään A on myöntänyt, että törkeää ampuma-aserikosta koskeva asia on hänen huolimattomuuttaan käsitelty erheellisesti kirjallisessa menettelyssä. Selvityksessään A on kertonut, että kirjalliset rikosasiat oli Helsingin käräjäoikeudessa keskitetty yhteen yksikköön, jossa niiden soveltuvuus kirjalliseen menettelyyn esitarkastettiin. Tarkastava käräjätuomari ja asian ratkaiseva käräjätuomari saattoivat olla eri henkilöitä. A ei muista, oliko hän tarkistanut asian soveltuvuuden kirjalliseen menettelyyn ennen kuin ratkaisi asian, vai saiko hän asian ratkaistavakseen vasta siinä vaiheessa, kun se on ollut ratkaisukypsä. Asian käsittelyn vaiheet eivät selviä asiakirjoista.

Saatuaan tiedon virheestään A on tehnyt korkeimmalle oikeudelle tuomion purkua koskevan hakemuksen, jotta vastaajalle tulee varattua mahdollisuus saada asiansa käsitellyksi suullisessa pääkäsittelyssä. Korkein oikeus on hylännyt 22.2.2023 hakemuksen katsoen, että tuomion purkaminen ei olisi asiassa oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 8 §:ssä edellytetyin tavoin syytetyn edun mukaista ([KKO 2023:13](#)). Mikäli tuomionpurun jälkeen vastaajalle tuomittaisiin uudestaan ehdollinen vankeusrangaistus, sille olisi määrättävä uusi koeaika. Vastaajalle nyt tuomitun ehdollisen vankeusrangaistuksen koeaika on päättynyt 27.11.2022. Uuden rangaistuksen määräämistä uudelleen alkavine koeaikoineen ei voida pitää vastaajan edun mukaisena.

A on menettänyt asiassa huolimattomuuttaan virheellisesti ratkaistuaan törkeää ampuma-aserikosta koskevan syytteen kirjallisessa menettelyssä.

Vastaaja oli antanut suostumuksen asian käsittelemiseen kirjallisessa menettelyssä. Kyse ei ollut sellaisesta virheestä, jossa asia olisi otettu ratkaistavaksi toisin kuin haasteessa vastaajalle olisi ilmoitettu (esimerkiksi [OKV/2615/30/2021](#)). Tuomittu rangaistus ei ole myöskään ylittänyt sitä, mitä kirjallisessa menettelyssä voidaan lain mukaan tuomita. Vastaaja on tyytynyt saamaansa lainvoimaiseksi jääneeseen käräjäoikeuden tuomioon eikä hän yhtynyt korkeimmassa oikeudessa esitettyyn hakemukseen tuomion purkamiseksi. Virheestä ei ole aiheutunut asiassa haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia. Käräjätuomari oli ollut toimivaltainen ratkaisemaan törkeää ampuma-aserikosta koskevan syytteen eikä virhe ei rinnastu siten myöskään siihen, että tuomioistuimen kokoonpanolla ei olisi ollut päätösvaltaisuutta ratkaista asiaa (esimerkiksi [OKV/1669/31/2021](#)).

Virhe on kuitenkin koskenut yksiselitteisen säännöksen soveltamista tuomarin tehtävien ydinalueella. Säännöksellä on myös tärkeä merkitys oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamisessa. Perusoikeussuojaa ei voida millaisessa asiassa tahansa jättää riippumaan asianomaisen suostumuksesta. Vakavimmat rikosasiat on suljettu suostumuksenvaraisen kirjallisen menettelyn ulkopuolelle. A olisi viimeistään ennen tuomion antamista voinut vaivatta havaita syytteessä olleen rikosnimikkeen soveltumattomuuden kirjalliseen menettelyyn siitä huolimatta, että syyttäjä oli ilmeisesti ohjannut asian virheellisesti kirjalliseen menettelyyn ja käräjäoikeudessa esitarkastuksen oli mahdollisesti tehnyt toinen käräjätuomari. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytyksiin kuuluu, että syytetty saa asiansa käsitellyksi lainmukaisessa järjestyksessä. Se, että rikosoikeudellinen seuraamus tuomitaan soveltaen virheellisesti menettelysäännöksiä, on omiaan heikentämään yleisesti luottamusta oikeudenhoitoa kohtaan.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Helsingin käräjäoikeudessa käräjätuomarina toiminut A on menetellyt lainvastaisesti, kun hän on ratkaissut kirjallisessa menettelyssä törkeää ampuma-aserikosta koskevan syytteen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkis-yhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla A:lle huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään.

Lähetän päätökseni tiedoksi Helsingin hovioikeuden presidentille sekä Helsingin käräjäoikeuden laamannille.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki